

Okuyucu Mektupları

Letters

Halk Kütüphanelerinin Yerel Yönetimlere Devri

İsmail AKMAN*

Halk kütüphaneleri, çoğu Avrupa ülkesinde, Amerika Birleşik Devletleri'nde yerel yönetimlere bağlı olarak örgütlenmiştir. Buna bağlı olarak bu tip ülkelerde gelişmiş toplumların bir özelliği olarak, merkezi yönetim yerine, daha çok yetkilerin yerel yönetimlere devredildiği bir idare yapısı göze çarpmaktadır. Gelişmiş demokrasinin bir sonucu olan yönetim şekli, doğal olarak devletin vatandaşlara sunduğu hizmetleri de şeffaf, hızlı ve daha verimli olmasını sağlamıştır.

Ülkemizde de yerel yönetimlerin güçlendirilmesi söylemi 1980'li yıllardan sonra tüm siyasi partilerin programlarında yer almıştır. Ancak bu güne kadar sadece parti programlarında kalan, üzerinde ciddi çalışmalar yapılmayan bu proje, bugünlerde bir yasa tasarısı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur. Hükümetimizce "Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma" başlığı altında yapılan hazırların bir bölümü olarak, meclis gündemine taşınan "KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUN TASARISI" bu günlerde Meclis komisyonlarında görüşülmeye başlanmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı çalışanları olarak, daha özele indiğimizde halk kütüphaneleri çalışanları olarak bizleri oldukça yakından ilgilendiren bu yasa tasarısının bizlere getirisi ve götürüsü ne olacaktır, bunlar tartışılmalıdır.

Mevcut yasa tasarısının ikinci bölüm geçici hükümler madde 1/c alt başlığına

* İsmail Akman, Bartın Ulus İlçe Halk Kütüphanesi'nde yönetici ve kütüphanecidir.

göre; Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı ulusal nitelikte olmayan tüm halk kütüphaneleri belediyelere bağlanmaktadır. Aynı şekilde müzeler, galeriler ve kültür merkezleri de belediyelere bağlanmaktadır. Yasa tasarısında yerel yönetimler olarak iki temel kuruluşa işaret edilmektedir. Bu kuruluşlar, il özel idareleri ve belediyelerdir.

Yerel yönetimlere devri planlanan resmi kurumları incelediğimizde karşımıza şöyle bir sonuç çıkmaktadır:

Devletin önemli gördüğü, vazgeçmek istemediği kurumların yine devletin atadığı vali emrindeki il özel idarelerine bağlanmak istendiğini görüyoruz. Örneğin tarım, sağlık, sanayi ve ticaret gibi kurumlar il özel idarelerine, öte yandan kaynak tüketen kurumlar olarak görülen kültür, çevre ve orman, spor ve sosyal hizmetlerle ilgili kurumlar da belediyelere bağlanmaktadır.

Böylece de yıllardır söylendiği gibi **“bugün git, yarın gel”** söyleminin ortadan kalkması planlanmaktadır! Bu reformla sürekli söylendiği gibi hantal devlet ortadan kaldırılarak, şeffaf yönetimin gelmesi düşünülmektedir. Eğer bu gerçekleştirilmek isteniyorsa, yukarıda belirttiğim gibi Avrupa ülkeleri veya gelişmiş devlet modelleri bir bütün olarak örnek alınmalıdır. Bu ülkelerde yerel yönetim denince doğrudan belediye yönetimleri akla gelir. Bizde ise, yönetsel kaygılar nedeniyle çok farklı bir türde yeni bir örgütlenme biçimi ortaya çıkmaktadır. Kültür veya çevre gibi kurumların asıl yerel yönetim olan belediyelere devri ile hiçbir yapısal kamu reform sağlanamayacağı açıktır. Eğer işlerini (polis, jandarma, nüfus gibi), eğitimi, adaletin bir kısmını, tarımı, kültürü, sağlığı bir bütün olarak belediyelere devredebilsek gerçek reformu sağlayabiliriz. Yoksa kapısından daha demokrasini “D”si bile tam olarak girmemiş (özellikle ilçelerde) belediyelere birkaç kurum devredilirse, sonuçta büyük bir olumsuzluğun yaşanması kaçınılmazdır. Tüm yetkisini hükümet adına kullanan ve hükümet tarafından atanan bir valiye bağlı olan resmi kurumları, yeniden özel idare üzerinden valiye bağlı duruma getirmek bir reform sayılamaz. Belediyelere bağlanan diğer kurumlarda ise bir talanın ve sindirme hareketinin başlamayacağını bugünkü mevcut belediye sistemi içinde kimse iddia edemez. Özellikle ülkemizde tam olarak anlaşılamayan, personel, bütçe, bina gibi temel sorunlarını bile çözememiş kurumlar olan halk kütüphanelerini belediyeler idaresi altında düşünmek bile bir felakettir.

Halk kütüphaneleri yapıları itibarıyla oldukça nazik ve hassas kurumlardır. Hizmet anlayışları evrensel ilkelerle belirlenmiştir. Demokratik yapıları koleksiyonlarına da yansımıştır. Her düşünceden kitabı bünyelerinde bulundurmak zorundadırlar. Ancak yarın belediye idaresi altındayken, belediye başkanlarının buralara her kitabın girmesine izin vereceğine kim inanabilir? Personel maaşlarını bile ödeyemeyen yüzlerce belediye, bu kütüphanelere kitap alımı için kaynak ayırabilir mi? Bir belediye başkanı siyasi kimliğini bu kurumun hizmet anlayışına yansıtmaz mı? Burayı bir halkla ilişkiler birimi veya propaganda merkezi gibi kullanmak istemez mi? İşte bugün bunların garantisi olmadan, halk kütüpha-

neleri **aslanın önüne atılan kuzu misali** belediyelere bağlanmaya çalışılmaktadır.

Belediye başkanlarının, belediye meclis üyelerinin her ne kadar seçimle işbaşına gelseler de, gene de demokratik bir yönetim anlayışı gösteremediklerini herkes bilir. Bu nedenle zaten bir yığın sorunu bulunan halk kütüphanelerinin kendisi gibi sorunlu bir yönetim modeline devri olumlu sonuç getirmeyecektir. Büyük bir ihtimalle devir işlemi sonucu kütüphane personeli ile demirbaş eşyanın bir kısmına (Faks cihazı, fotokopi makinesi, bilgisayar, TV, video gibi) belediyelerce el konacaktır. Hatta kütüphane binası yeni ise ona bile el konacak, kütüphane bir belediye katına havale edilecektir. Bunlar kaçınılmazdır ve yaşanacaktır.

Elbette bizler de kütüphanelerin ve diğer kurumların belediyelere devrinden yanayız. Yıllarca bunu söyledik. Ama asla belediyelerin şu anki mevcut ıslah edilmemiş yapılarına katılmayı işaret etmedik. Öncelikle mevcut Belediyeler Yasası güncellenmeli, daha sonra kurum ve yetki devri düşünülmelidir. Aksi takdirde bizim gibi kurumların kobay olmaktan öte bir şansları ve sonları yoktur.

Kültür de eğitim gibi feda edilemeyecek önemdedir ve millidir. Bu nedenle, Kültür ve Turizm Bakanlığı birimleri de diğer kurumlar gibi önce il özel idarelerine, daha sonra belediyelere devredilmelidir. Mümkünse Milli Eğitim Bakanlığı gibi bu yasa taslağında taşra örgütü olan kurumlar içine alınmalıdır.

Eğer halk kütüphanelerinin doğrudan belediyelere devri gerçekleşirse, bugüne kadar boy atamamış ve bodur kalmış bir ağaca son baltayı belediyeler vuracaklardır!